

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.05.2016, sp. zn. 30 Cdo 2082/2015, ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.2082.2015.1

Číslo: 90/2017

Právní věta: Neprovede-li soudní exekutor v rozporu s § 46 odst. 4 exekučního řádu výplatu celé vymožené pohledávky oprávněnému, jde o nesprávný úřední postup ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., za který stát odpovídá.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.05.2016

Spisová značka: 30 Cdo 2082/2015

Číslo rozhodnutí: 90

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Exekuce, Odpovědnost státu za škodu

Předpisy: § 3 odst. 1 písm. 1) předpisu č. 82/1998Sb.

§ 4 předpisu č. 82/1998Sb.

§ 46 odst. 4 předpisu č. 120/2001Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 51 Co 284/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 24. 3. 2014, č. j. 10 C 272/2012-98, uložil žalované České republice zaplatit žalobci částku 146 905,40 Kč se 7,5% úrokem z prodlení p. a. z této částky od 30. 11. 2012 do zaplacení (výrok I), dále zamítl návrh na uložení povinnosti žalované zaplatit zákonné úroky z prodlení v období mezi 11. 11. 2012 do 29. 11. 2012 (výrok II) a rozhodl, že žádný účastník nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III).

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 11. 2014, č. j. 51 Cdo 284/2014-129, potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

3. Žalobce se domáhal zaplacení částky ve výši 146 905,40 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, která mu měla vzniknout v souvislosti s nesprávným úředním postupem soudního exekutora Mgr. J.

V. (dále jen „soudní exekutor“). Soudní exekutor byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. 49 Nc 2067/2005, pověřen provedením exekuce pro částku 120 000 Kč s příslušenstvím ve věci, ve které žalobce vystupoval jako oprávněný. Soudní exekutor exekučním příkazem ze dne 9. 5. 2008 rozhodl o provedení exekuce srážkami ze mzdy, vydal rovněž příkaz k úhradě nákladů exekuce ve výši 33 248, 60 Kč a nákladů oprávněného ve výši 13 566 Kč. Tímto způsobem došlo k vymožení 180 154 Kč. Soudní exekutor vyzval plátce mzdy povinného, aby sražené částky byly poukazovány na účet soudního exekutora vedený u Komerční banky, a. s., (dále jen „účet soudního exekutora“). Dopisem ze dne 21. 5. 2012 zástupce soudního exekutora žalobci sdělil, že pro vykonávanou pohledávku bylo srážkami ze mzdy povinného pro oprávněného vymoženo 146 905,40 Kč. K výplatě plnění však zástupce nemohl přistoupit, jelikož prostředky na účtu soudního exekutora byly zajištěny za účelem probíhajícího trestního řízení. V pozdějším dopise pak tento zástupce žalobce informoval, že účet soudního exekutora byl zrušen. Dle sdělení Komerční banky se tak stalo 23. 9. 2012, přičemž zůstatek ve výši 1 586 Kč byl odeslán na jiné účty. Žalobce tedy z vymoženého plnění ničeho nezískal.

4. Soudní exekutor byl rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 49 T 4/2013, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 10. 2013, sp. zn. 11 To 118/2013, uznán vinným ze zločinu zpronevěry a zločinu zneužití pravomoci úřední osoby a byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Uvedených trestných činů se soudní exekutor dopustil tím, že dlouhodobě nerozlišoval mezi vlastními a cizími prostředky, které mu byly svěřeny v rámci jeho exekutorské činnosti. S veškerými financemi, k nimž měl přístup, nakládal jako s vlastními a užíval je k úhradě závazků souvisejících s výkonem exekučního úřadu i závazků osobních.

5. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že se soudní exekutor dopustil nesprávného úředního postupu tím, že v rozporu s § 283 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („dále jen o. s. ř.“) uložil plátcí mzdy, aby sražené částky byly poukazovány na účet soudního exekutora. Škoda dle posouzení soudu prvního stupně pak žalobci vznikla nejpozději v listopadu 2009, a to nevyplacením vymoženého plnění žalobci. Soud prvního stupně dále dospěl k názoru, že se soudní exekutor žádným svým jednáním (vydáním exekučního příkazu, výzvou vůči plátcí mzdy, nevyplacením vymožené částky oprávněnému) nedopustil excesu. V této souvislosti poukázal na to, že základní povinností soudního exekutora v exekučním řízení je vymáhat dobrovolně neuhrazené pohledávky oprávněných, vymožené plnění vydat, a to bez toho, že by k tomu musel být oprávněnými vyzván. Nesplnění této povinnosti není excesem, ale pochybením odpovídajícím nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“. Dále poukázal na to, že není ani zřejmé, že nevyplacením vymožené částky v roce 2009 sledoval výlučně uspokojení svých vlastních zájmů, jelikož byl odsouzen až za jednání, ke kterému došlo na konci roku 2011.

6. Odvolací soud se po věcné stránce ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu soudního exekutora. Dle názoru odvolacího soudu je však potřeba spatřovat nesprávný úřední postup až ve skutečnosti, že soudní exekutor nerozvrhl sraženou částku mezi oprávněné a neprovedl jejich výplatu. Odvolací soud konstatoval, že nedošlo ani k excesu soudního exekutora. Odvolací soud odmítl námitku porušení prevenční povinnosti žalobce spočívající v dlouhodobém nezájmu o osud exekuce, neboť žalobce mohl oprávněně spoléhat na dodržení zákonnosti postupu exekutora. Odvolací soud taktéž neshledal důvodnou námitku žalované směřující vůči postupu soudu prvního stupně, který nevyslechl dva navrhované soudní exekutory jako svědky.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Žalovaná napadla rozsudek odvolacího soudu dovoláním v celém jeho rozsahu. Přípustnost

dovolání spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatelka namítá, že Nejvyšší soud doposud neřešil otázku odpovědnosti státu za protiprávní jednání soudního exekutora, který byl za svoji protiprávní činnost pravomocně odsouzen. Přípustnost dovolání spatřuje dovolatelka též v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s dosavadní rozhodovací praxí dovolacího a Ústavního soudu související s problematikou excesu úředních osob a procesněprávních otázek.

8. Jádro dovolání tvoří námitka vztahující se k excesu soudního exekutora. Dovolatelka je toho názoru, že právní posouzení této otázky ze strany soudů obou stupňů je v rozporu s judikaturou dovolacího soudu. Dovolatelka má dále za to, že soudy nižších stupňů nevezaly v potaz výkladový komentář k OdpŠk, když činností soudního exekutora nemělo jít o výkon veřejné moci, neboť soudní exekutor svým jednáním vybočil z rámce plnění svých úředních povinností. S poukazem na rozhodnutí trestních soudů, jimiž byl soudní exekutor pravomocně odsouzen, má pak dovolatelka za to, že nevyplacením vymožených finančních prostředků došlo k excesu soudního exekutora, neboť se zcela neoprávněně a nezákonně obohatil ve svůj prospěch na úkor žalobce, a zcela tak překročil výkon své exekuční pravomoci.

9. Dovolatelka taktéž namítá, že nebyla správně posouzena otázka nedodržení prevenční povinnosti ze strany žalobce. V této souvislosti odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. III ÚS 292/07, a dovozuje, že z tohoto rozhodnutí vyplývá, že oprávněnému je dána možnost sledovat činnost soudního exekutora a korigovat jeho případný hraniční postup, a tedy že z toho rozhodnutí plyne potřeba součinnosti navrhovatele exekuce a soudního exekutora. V daném případě žalobce měl dle dovolatelky svoji prevenční povinnost porušit tím, že se o stav exekuce několik let nezajímal, a nevěděl tedy, že předmětné finanční prostředky byly vymoženy. Dovolatelka svůj návrh uzavírá poukazem na nenaplnění příčinné souvislosti. Dovolatelka zastává názor, že újma žalobce není v příčinné souvislosti s údajným odpovědnostním titulem v napadeném řízení. Odpovědnost podle dovolatelky nemohla vzniknout na základě pouhého tvrzení, že v listopadu roku 2009 nedošlo k uhrazení finančních prostředků, ale jen za předpokladu, že je postaveno na jisto, že k újmě došlo v souvislosti s protiprávním jednáním škůdce. Dle dovolatelky příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem a majetkovou újmou nebyla prokázána a má za to, že ji je nutno shledávat již ve skutečnosti žalobcovy pasivity v rámci exekučního řízení.

10. Dovolatelka dále namítá vady řízení. Uvádí, že soudy neprovedly jí navrhované důkazy výsledkem dvou svědků (Mgr. J. V. a JUDr. M. M.), přičemž má za to, že relevanci výsledku těchto svědků osvětlila. Dovolatelka má také za to, že nebyla v rozporu s judikaturou dovolacího soudu bezpečně prokázána existence škody, což činí rozsudky soudů obou stupňů nepřezkoumatelnými. Dále dovolatelka spatřuje procesní pochybení a porušení jejího práva na spravedlivý proces v tom, že se soudy v odůvodnění nedostatečně vypořádaly s rozhodnutími trestních soudů.

11. Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2014 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.).

13. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu,

jestliže to zákon připouští.

15. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

16. Dovolání v této věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když dovolatelka předložila soudu otázku, která dosud nebyla v praxi dovolacího soudu řešena. Jak již bylo poznamenáno výše, jádro dovolání tvoří námitka vztahující se k excesu exekutora, který dovolatelka spatřuje v jeho trestné činnosti, za kterou byl odsouzen. Uvedenou otázkou se Nejvyšší soud prozatím ve své rozhodovací činnosti nezabýval. Dovolání je přípustné, avšak není důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

17. Nejvyšší soud se již dříve ve své judikatuře (na kterou odkazuje i dovolatelka) ve skutkově odlišných případech vyjadřoval obecně k podmínkám shledání vybočení z rámce plnění služebních (úředních) povinností. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2006, sp. zn. [25 Cdo 670/2005](#), uveřejněném pod č. 49/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, veřejnosti dostupná na jeho webových stránkách (www.nsoud.cz), se dovolací soud zabýval odpovědností státu jakožto zaměstnavatele za trestný čin policisty ve služebním poměru, přičemž dospěl k závěru, že „kriteriem pro rozlišení, zda určitá činnost zaměstnance spadá do rámce činnosti jeho zaměstnavatele (právnícké, popř. fyzické osoby), není samotná okolnost, zda jeho jednání naplnilo skutkovou podstatu trestného činu. Neplatí totiž automaticky, že každá činnost, která je zároveň trestným činem, musí být excesem (srov. R 55/1971).“ Zdůraznil ovšem, že „do rámce činnosti právnícké (fyzické) osoby spadá výkon zaměstnání, plnění úkolů vyplývajících z pracovního poměru, úkony s tím přímo související, ale i další činnost, která nepostrádá místní (prostorový), časový a věcný (vnitřní, účelový) vztah k činnosti právnícké (fyzické) osoby. Totéž platí o plnění služebních povinností osobou ve služebním poměru. Byla-li škoda způsobena při činnosti, kterou škůdce, byť v pracovním či služebním poměru, sledoval výlučně uspokojování svých zájmů či potřeb, jedná se o tzv. exces, a v takovém případě škůdce odpovídá za škodu přímo sám“ (platnost výše uvedených závěrů i ve vztahu k odpovědnosti státu za škodu podle OdpŠk Nejvyšší soud pak potvrdil v usnesení ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. [28 Cdo 2699/2010](#)).

18. Obdobné závěry zastává též odborná literatura, podle které při posuzování existence excesu je potřeba zásadně vycházet z toho, že do rámce činnosti orgánu státu či územního celku spadá zejména plnění povinností a úkolů vyplývajících z pravomoci stanovené zákonem a úkony s tím přímo související, popř. může jít i o takovou další činnost, která nepostrádá místní (prostorový), časový a věcný (vnitřní, účelový) vztah k činnosti dotčeného orgánu. Tedy i tam, kde zaměstnanec státu jedná při výkonu služebních povinností zcela nevhodným způsobem, sleduje-li přesto takovým jednáním plnění úkolů, nikoliv své osobní nebo jiné zájmy, jeho nejde o exces, přestože jednání naplnilo znaky trestného činu. O exces se naopak jedná, jestliže škoda byla způsobena při takové činnosti, jíž škůdce sledoval vlastní zájmy či potřeby, popř. zájmy jiných osob (srov. Vojtek, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 14).

19. Aplikací shora uvedených podmínek na řešený případ je třeba dojít k závěru, že k excesu z výkonu veřejné moci na straně soudního exekutora nedošlo. Pro toto posouzení je podstatné se zaměřit na povahu činnosti, ve které byl shledáván jeho nesprávný úřední postup. Soudní exekutor

vymožením peněžitých prostředků od povinného na základě pověření soudu prováděl nucený výkon exekučního titulu žalobce. Započal tak provádět exekuční činnost, jak je definována v § 1 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném od 1. 11. 2009 (dále jen „exekuční řád“). Soudní exekutor má při výkonu exekuční činnosti (nikoliv však činností tzv. „dalších“) postavení orgánu vykonávajícího veřejnou moc, což vyplývá přímo z ustanovení z § 1 odst. 1 exekučního řádu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. [20 Cdo 1329/2004](#)). S ohledem na § 3 odst. 1 písm. b) OdpŠk ve spojení s § 4 OdpŠk za tuto činnost odpovídá stát. K nesprávnému úřednímu postupu došlo tím, že soudní exekutor nevyplatil oprávněnému částku potom, co ji vymohl a nechal zaslat na svůj účet. Nesprávnost úředního postupu soudního exekutora plyne z porušení povinností stanovených v ustanovení § 46 exekučního řádu, které jednak v odst. 1 stanovuje obecnou povinnost soudního exekutora postupovat při provádění exekuce rychle a účelně a dále v odst. 4 přímo (není-li jiné dohody) ukládá, aby soudní exekutor provedl výplatu celé vymožené pohledávky oprávněnému do 30 dnů od doby, kdy peněžité plnění obdržel. Škoda žalobci vznikla v rámci činnosti, při které soudní exekutor vykonával (jakkoliv nesprávně) povinnosti stanovené zákonem (resp. opomněl vykonávat povinnosti stanovené zákonem). Postup soudního exekutora nelze hodnotit ani tak, že by jím soudní exekutor sledoval výlučně vlastní zájem, a to ani s ohledem na jeho trestnou činnost. V tomto ohledu je v prvé řadě nutné uvést, že trestná činnost soudního exekutora, za kterou byl soudní exekutor odsouzen, skutkově přímo nesouvisela s řešeným případem. Z rozhodnutí trestních soudů nelze tedy dovodit, že by soudní exekutor prováděl exekutorskou činnost výlučně s úmyslem obohatit se na úkor oprávněných věřitelů. Tato okolnost by nadto nebyla pro shledání excesu na straně exekutora podstatná, neboť i kdyby došlo v daném případě ke zpronevěře vymožených prostředků, tak to bylo možné kvůli tomu, že soudní exekutor prováděl exekuční činnost, ze které tyto prostředky získal do své dispozice.

20. Jako nedůvodnou je třeba hodnotit i námitku dovolatelky, podle níž se nižší soudy nesprávně vypořádaly s tvrzeným porušením prevenční povinnosti ze strany žalobce. Odvolací soud se touto námitkou ve svém rozhodnutí zabýval a dospěl k závěru, že prevenční povinnost nebyla porušena, jelikož žalobce mohl důvodně spoléhat, že postup exekutora jako orgánu vykonávajícího veřejnou moc bude v souladu se zákonem. Tento závěr dle názoru dovolacího soudu je třeba považovat za správný. Opačné posouzení by odporovalo principu právního státu, který předpokládá, že orgány vykonávající veřejnou moc dodržují své právem stanovené povinnosti. Oprávněný předpoklad žalobce, že soudní exekutor bude samostatně plnit své zákonem stanovené povinnosti, lze dovodit i z § 46 odst. 2 exekučního řádu. Pokud dovolatelka poukazuje na to, že odvolací soud nerespektoval závěry v rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. [III. ÚS 292/07](#), je třeba uvést, že odkazované rozhodnutí není přílehlavé. Závěry, ke kterým Ústavním soud v daném rozhodnutí dospěl, se vztahují na potřebu součinnosti oprávněného s exekutorem při provádění soupisu movitých věcí (srov. § 326 o. s. ř.) a nikterak neimplikují, že by oprávněný měl obecně povinnost sledovat stav exekuce a korigovat případné prohřešky exekutora. Naopak primárně stát prostřednictvím dohledu Ministerstva spravedlnosti by měl dbát na to, aby nedocházelo k porušování zákonných povinností soudních exekutorů (srov. § 7 exekučního řádu).

21. Je rovněž třeba odmítnout námitky dovolatelky, že nižší soudy zatížily řízení vadami, které mohly mít za následek nesprávné právní posouzení věci. Ve vztahu k první námitce dovolací soud připomíná, že není povinností soudu provést všechny důkazy, které procesní strany navrhly (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2015, sp. zn. [30 Cdo 5197/2014](#)). Rozhodnutí nelze považovat ani za nepřezkoumatelné, když soudy jasně a logicky vyložily, na čem své závěry založily. Soudy se taktéž dostatečně vypořádaly s obsahem trestních rozsudků, na něž dovolatelka odkazuje, a jejich relevancí pro předmětné řízení.

22. K námitce dovolatelky vztahující se k otázce naplnění příčinné souvislosti dovolací soud uvádí, že

obecně platí, že otázka příčinné souvislosti - vztahu mezi škodnou událostí a vznikem škody - je otázkou skutkovou, nikoli otázkou právní (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. [21 Cdo 300/2001](#)). Právní posouzení příčinné souvislosti může spočívat toliko ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou, či naopak nejsou způsobivé tento vztah vyloučit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. [28 Cdo 3471/2009](#)). Dovolatelka vedle toho napadá, že daná otázka nebyla nižšími soudy řádně zkoumána. Pokud dovolatelka jako alternativní příčinu vzniku škody nabízí neaktivní jednání ze strany poškozeného, je třeba uvést, že se soudy touto otázkou zabývaly již tím, že tuto alternativu vyloučily jako možnou příčinu vzniku škody, resp. zabývaly se jí tím, když vyloučily porušení prevenční povinnosti ze strany žalobce.

23. Ze všech výše uvedených důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný; Nejvyšší soud proto dovolání žalované podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.